

BOLVADİN'DE TOPLUMSAL YAPI VE DEĞİŞİM*

Social Structure and Change in Bolvadin

Mehmet KARAKAŞ**

Osman KONUK***

Kenan ÇAĞAN****

ÖZET

Toplumsal yapı araştırmalarında büyük kent ve kent dışı alanlara öncelik verilir. İlçeler hem kent hem kırsal özelliklerini birlikte taşımasına rağmen yapı araştırmalarında ihmal edilen bir alandır. Bolvadin toplumsal yapı araştırması, kentlilik ve yerellik, modernlik ve geleneksellik süreçlerinin geçişli bir biçimde birlikte işlediklerini ortaya koyan bulgular içermektedir. Bolvadin monolitik bir toplumsal yapı özelliği göstermektedir. Sıkı örgütlü ve gelenekçi yapıyla modern talep ve eğilimler bir arada bulunmaktadır. Kısaca "düzen" içinde "değişme" durumu Bolvadin araştırmasının genel sonucudur.

Anahtar kelimeler: Toplumsal yapı, kültürel yapı, dinsel yapı, ekonomik yapı, siyasal yapı, eğitim yapısı

ABSTRACT

In the researches of social structure, mainly metropolises and rural areas have priority. Although counties have both the characteristics of urban and rural life, they are usually neglected in the researches. Bolvadin- social structure research reveals that the processes of urbanism and locality, modernity and traditionalism all operate together in a transitive manner. Bolvadin has a monolithic social structure; primary relations and traditional structure with modern demands and tendencies co-exist. Briefly, 'change' in an 'order' is the general conclusion of Bolvadin research.

Key words: Social structure, cultural structure, religious structure, economical structure, political structure.

***

GİRİŞ

Toplumsal yapı araştırmaları, hem toplumun bütünü, hem de toplum içerisindeki farklı yerleşim birimleri (köy, kasaba ve kent gibi) açısından önemli görülen ve derinliğine değerlendirmeleri içeren analiz biçimleridir. Bu konuda dünyada, özellikle de Batı Avrupa ve Amerika'da oldukça yaygın araştırmalar bulunmaktadır.

Ülkemizde ise bu tür araştırma ve incelemeler yapılmasına rağmen yeterli düzeyde olduğu söylenemez. Yakın geçmişte Türkiye'de çok sayıda

* Bu çalışma, Bolvadin Belediyesi'nin desteklediği "Bolvadin İlçesinin Toplumsal Yapı Analizi: Sosyo-Kültürel Profil" isimli projeden yararlanarak hazırlanmıştır.

** Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.

*** Yrd. Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.

**** Yrd. Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.

araştırmacı bazı köy ve kentlerimize ilişkin toplumsal yapı çalışmaları yapmışlardır. Örneğin Mübeccel B. Kıray, Behice Boran, Niyazi Berkes, İbrahim Yasa, Ş. Mardin, Özer Ozankaya, Emre Kongar, K. Boratav ve Nihat Nirun gibi sosyologların bu alana yönelik çalışmaları bulunmaktadır. Ancak son zamanlarda özellikle kentleşme süreciyle birlikte kentsel yapılarda meydana gelen toplumsal, kültürel, siyasal ve ekonomik kökenli gelişmeler, bu alanda ciddi çalışmalara ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Afyon'da ise il ve ilçelerinde toplumsal yapı analizi ve sosyo-kültürel doku konularında uygulamalı düzeyde hemen hemen hiç bir araştırma göze çarpmamaktadır. Bu araştırma ile Bolvadin ilçesi merkez kütlesi örneğinde Bolvadin'in toplumsal yapısı hakkında bilimsel verilere ulaşılması amaçlanmaktadır. Bu anlamda Bolvadin halkının toplumsal yapıyı oluşturan temel boyutlar üzerindeki görüş, eğilim, yaklaşım ve tepkilerinin bilimsel tespiti yapılmıştır. Araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular, Bolvadin'in yönetim politikalarına ışık tutacak niteliktedir. Bu anlamda araştırma, bilimsel bir öneme sahip olduğu için akademik dünyaya genel bilimsel bir katkıda bulunmasının yanında, diğer il ve ilçelere yol gösterici bir nitelik de taşımaktadır.

Toplum, kendine özgü fonksiyonlarıyla farklı unsurlardan oluşan bir bütündür. Toplumsal yapıyı oluşturan her unsur, yerine getirdiği fonksiyon ve varlık itibarıyla yapıyı tamamlayıcı bir nitelik taşır. Unsurlardan bağımsız bir yapı düşünülemez (Erkal, 1993: 174). Bu çerçevede bir toplumun dinsel, ekonomik, siyasal ve diğer kurumlarının onun toplumsal yapısını meydana getirdiği, bu yapının bileşenlerinin de normlar, değerler ve toplumsal rollerden oluştuğu söylenebilir (Marshall, 1999: 804). Herhangi bir toplumun yapısı, o toplumun parça ve birimlerinin düzenliliğine işaret eder. Temel grupların bir bileşimi olan toplumsal yapı, bu grupların karşılıklı bağımlılığını ve ilişkisini ifade eder. Bu nedenle, toplumsal yapı, bir yandan farklılaşmaya işaret ettiği gibi, bir yandan da sürekliliği ifade eder (Fichter, 2002: 83).

YÖNTEM

Bolvadin ilçesinde oturanların sosyo-demografik, kültürel, aile, ekonomik, siyasal ve dinsel yapı özelliklerini tespit etmek amacıyla yapılan bu araştırmanın konusunu "Bolvadin ilçesinin toplumsal yapı analizi" oluşturmaktadır. Belirlenen temel konu çerçevesinde Bolvadin ilçesi merkez kütlesi örneğinde Bolvadin'in sosyo-kültürel dokusu hakkında bilimsel verilere ulaşılması amaçlanmaktadır. Araştırma, belirtilen amaç doğrultusunda bilimsel verilere ulaşılarak, Bolvadin halkının toplumsal yapıyı oluşturan temel boyutlar üzerindeki görüş, eğilim, yaklaşım ve tepkilerinin tespit edilmesi açısından önemlidir.

Araştırma *evrenini*, Bolvadin ilçesinde oturanlar oluşturmaktadır. Araştırma evreni, ilçede oturanlar arasında bir ayırım yapılmaksızın tüm

ilçeyi kapsamaktadır. Ancak Bolvadin'e bağlı köyler araştırma evrenine dâhil edilmemiştir. Araştırmanın amacına bağlı olarak ulaşılmak istenen *örneklem* birimini, Bolvadin ilçesinde oturan 18 yaş ve üstü kadın ve erkekler oluşturmaktadır. Araştırma, evreni temsil edebilecek, konuya duyarlılık düzeyleri farklı olduğu varsayılan 15 Mevki'de oturanlar arasından rastlantısal örneklemin koşullarına uygun olarak seçilen bireyler üzerinde yapılmıştır. Mevkiler, toplumsal özellikler açısından birbirine benzeyen mahallelerden oluşmaktadır.

Araştırma, belirlenen örneklem üzerinde bir haftalık süre içerisinde uygulanmıştır. Araya önemli bir zaman dilimi girmediği için anket sonuçları açısından belirlenen örneklem, Bolvadin ilçesini temsil kabiliyetine sahiptir. Ayrıca anketin uygulandığı araştırmanın örneklem kitlesi, Bolvadin halkının toplumsal yapı özelliklerini anlama imkânı sağlayacak sayı ve yeterliliktedir. Anket uygulananlar, araştırmayı ciddiye almış ve sorulara kendi doğrularıyla karşılık vermişlerdir. Araştırma verilerini değerlendirmede kullanılan SPSS programı ise istatistiksel değerlendirme açısından yeterlidir.

Alan araştırması niteliğindeki bu çalışmada veriler, temel olarak soru kâğıdı (anket) tekniği ile toplanmıştır. Anketler, örnekleme oluşturan Bolvadinlilere ev ve işyerlerine gidilerek yüz yüze uygulanmıştır. Araştırma kapsamında, 600 kişiyle görüşülerek anket uygulanmış olup, çeşitli düzenlemelerden sonra bunların 587'si son değerlendirmede uygun görülerek kullanılmıştır.

Elde edilen veriler, denetlendikten sonra SPSS programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde çeşitli istatistiksel tekniklerden yararlanılmıştır. Bunlar arasında Che-square (X^2), Significance (P), Contingency coefficient (C), Anlamlılık düzeyi (α) gibi teknikler bulunmaktadır. Söz konusu tekniklerle araştırma verileri değerlendirilmeye çalışılmıştır. Ancak verilerdeki homojenlik, bu tekniklere göre değerlendirme yapmaya çok elverişli olmadığı için daha çok frekans tablolarından hareketle değerlendirme ve yorum yapılmıştır.

Soru kâğıdı tekniğinin kullanılması, verilecek yanıtların denetlenebilmesi, dolayısıyla bilgilerin doğruluğunun kanıtlanabilmesi için pratik yararlar sağlarken; ankete katılanların isimlerinin istenilmemesi soruların yanıtlanmasında aracın objektifliğini yükseltmiştir. Soru kâğıdı iki bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde ankete katılan Bolvadinlilerin sosyolojik ve demografik özelliklerini tespit etmek amacıyla olgusal sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise Bolvadinlilerin diğer toplumsal yapı özelliklerine ve değişimin niteliğine ilişkin değer yargıları yer almaktadır. Bu değer yargılarını ölçmek için kapalı uçlu soruların yanında beşli Likert ölçeği de kullanılmıştır.

ÇEŞİTLİ YÖNLERİYLE BOLVADİN

Ege bölgesinin İç Batı Anadolu kesiminde yer alan Bolvadin, Afyonkarahisar ilinin önemli ilçelerinden biridir. Afyonkarahisar'ın merkez ilçeden sonra en büyük ilçelerinden biri olan Bolvadin, 1924 yılında ilçe olmuştur. Yüzölçümü 1108 km²'dir ve ortalama rakımı 1016 m'dir. İlçede ekonomik hayat, tarım, ticaret ve sanayiye bağlıdır. Halkın geçim kaynağındaki ana unsur tarım ve hayvancılıktır (Bayar, 2005: 13).

Anadolu'daki en eski yerleşim merkezlerinden biri olan Bolvadin, 1107 tarihinde Türkler tarafından fethedilmiştir. Selçuklular döneminde Haçlı Seferlerine sahne olmuştur. Tarih içinde Selçuklular, Sahipata, Karaman-Beyşehirli oğulları toprakları içinde yer almıştır. Bolvadin, I. Sultan Murat zamanında Osmanlı topraklarına katılmıştır. Selçuklular döneminde bir uç vilayeti olan Afyonkarahisar, Osmanlı idaresinde Karahisar ve Karahisar-ı Sahib adıyla Anadolu beylerbeyi sancakları arasında yer almış ve XIX. yüzyılda yeni bir idari teşkilatlanmaya gidinceye kadar Anadolu Eyaleti'nin bir sancağı olma niteliğini sürdürmüştür. Karahisar-ı Sancağı II. Beyazıt döneminde (1481-1512) yedi kazadan oluşmaktadır. 1839'da Hüdavendigâr adıyla teşkil edilen eyaletin içinde sayılarak kaymakamlık addedilmiştir. 1839 düzenlemesinden sonra sancağa bağlı kazalar, Karahisar-ı Sahib, Sincanlı, Bolvadin, Çay, Nevahi-i Barçın, Han-Barçın (Burçınlu), Şuhut, Karamık, Sandıklı, Çöl-Abad şeklindedir. Karahisar Kaymakamlığı, 1867'deki idari düzenlemeden sonra ise mutasarrıflık haline gelmiştir (Bayar, 2004: 31).

Karahisar-ı Sahib, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra oluşan yeni idari taksimatta Afyonkarahisar adıyla 1924'de Vilayet olmuştur. Afyonkarahisar Vilayeti bu tarihte; Merkez, Emirdağ, Bolvadin, Dinar ve Sandıklı adıyla 5 kaza, 12 kasaba ve 482 köyden oluşmaktaydı. Daha sonra, 1946 yılında Şuhut, 1953'de Sincanlı, 1958'de Çay ve Sultandağı, 1959'da İhsaniye ve Dazkırı kazaları oluşturulmuştur. 1987 yılında Başmakçı, 1988 yılında Bayat, 1990'da Hocalar, Kızılören ve İncehisar, 1991'de Çobanlar ve Evciler ilçe olarak teşkilatlanmıştır (Özyurt, 2001: 54).

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

1. Sosyo-Demografik Yapı

Bu bölümde, temel konu olan 'Bolvadin toplumsal yapısına' ilişkin verilerin değerlendirilmesine yardımcı olması amacıyla, örnek kitleyi oluşturan Bolvadinlilerin genel karakteristikleri (değişkenleri) özetlenmektedir. Katılımcıların demografik ve sosyolojik niteliklerini ölçmede önemli olan bu karakteristikler; mevki, meslek, cinsiyet, ailede yaşayan kişi sayısı, gelir durumu, öğrenim durumu ve doğum yerinin özelliği gibi değişkenlerden oluşmaktadır.¹

¹ Alan araştırması sonucunda elde edilen bulgulara dair frekans tabloları, çapraz tablo ve grafik verilerinin tamamı, sayfa sayısı sınırlamasından bu metinde yer almamaktadır. Konuyla ilgilenenler, veriler hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak için

Araştırmaya katılanların meslekleri, katılımcıların temsil oranlarına göre sıralandığında en büyük dilimi ev hanımları (%36) oluşturmaktadır. Ev hanımlarının fazla olması, araştırma örneklemini oluşturan kitlenin cinsiyet açısından eşit olmasına dikkat edilmesinden kaynaklanmaktadır. İlçede kamuda çalışan kadın sayısının az olması böyle bir sonucun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Toplumsal yaşamın kültürel özelliklerine göre kişilerin bireysel kimlik ve kişiliğinin yanında toplumsal rol ve statülerini de belirleyen cinsiyet kategorisi, onların olaylar karşısındaki tutumlarını etkileyen önemli bir değişkendir. Çünkü biyolojik karakter temelinde yapılan bir ayırım olan cinsiyet, yaşamdaki esas konumunu toplumsal boyutuyla kazanmaktadır. Bunu belirleyen de toplumların farklı kültürel özellikleridir. Araştırmaya katılanların cinsiyet nitelikleri eşite yakın bir dağılım göstermektedir.

Ailede yaşayan kişi sayısı da ailenin demografik ve sosyolojik özelliklerini göstermesi açısından önemlidir. Araştırmaya katılanlardan bu soruya cevap verenlerin ilk iki büyük dilimini sırasıyla aile üyelerinin 5'bu fazla ve 4 olduğunu söyleyenler oluşturmaktadır. Bu sonuç, Bolvadinlilerin yaklaşık dörtte üçünün geniş aileye sahip olduklarını göstermektedir. Geleneksel toplumun en önemli özelliği olan geniş aile örneği, Bolvadin için temel göstergelerden biri durumundadır.

Bireylerin ekonomik durumları ile dünyaya bakış, algılama, tutum ve davranışları arasında bir ilişkinin olduğu bilinmektedir. Araştırmada temel değişkenlerden biri olan gelir durumuna bakıldığında Bolvadinlilerin büyük çoğunluğu, ortanın altı diyebileceğimiz bir sınıf içerisinde yer almaktadırlar.

Sosyolojik olduğu kadar pedagojik ve felsefi bir kavram olan öğrenim, kişiliklerin ve kültürlerin üretilmesinde önemli bir faktördür. Ayrıca bireylerin olaylar ve durumlar karşısında algı, tutum ve davranışlarının oluşmasında da belirleyici bir role sahiptir. Bireyin rol ve statülerini belirleyen bir değişken olan öğrenim düzeyi ile Bolvadinlilerin toplumsal yapılarına ilişkin algılamaları arasında ilişki olduğu varsayılarak, öğrenim düzeyleri tespit edilmiştir. Veriler, Bolvadinlilerin genel olarak ilk ve orta öğretim düzeyinde olduklarını göstermektedir. Ancak yüksek öğrenim düzeyinde olanların (%11) Türkiye ortalaması üzerinde olması da dikkat çeken diğer bir sonuçtur. Özetle Bolvadinlilerin eğitim düzeylerinin Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu söylenebilir.

Oturulan muhit ve konut tipi, medeni durum, eşin mesleki ve eğitim durumu, çocuk sayısı gibi çeşitli faktörler de toplumsal kökenin tanımlanmasında dikkate alınması gereken faktörlerdir. Bu faktörleri belirleyen zemin ise bireyin içine doğduğu ve belirli bir süre yaşadığı yerleşim birimidir. İçine doğulan ve belirli bir süre yaşanan söz konusu çevre, kişinin yaşamını yönlendirerek, onun geleceğe ilişkin alacağı kararları, takınacağı tavırları etkiler. Birey, içinde bulunduğu referans

çevresinde toplumsallaşır ve bu süreçte edindiği değer ve normlar çerçevesinde düşünce ve davranış kalıpları geliştirir (Karakaş, 2003: 46).

Kişinin içine doğduğu ortam, değer yargılarının oluşmasında, insana, topluma ve hayata dair tepkilerinin kalıplaşmasında, alışkanlıklarının pekişerek yaşantılarının gerçekleşmesinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Araştırmaya katılanların sadece dörtte biri Bolvadin dışında doğmuştur. Diğer büyük çoğunluk ise Bolvadin kökenlidir.

2. Kültürel Yapı

Bilindiği gibi kültür bir toplumun maddi ve manevi bütün üretimlerinin toplamı olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla her toplumun kendine özgü bir kültüründen söz edilebilir. Her hangi bir toplumun kültürü o toplumun sahip olduğu her türlü bilgiyi, değer ölçülerini, zihniyetini ve davranış biçimlerini içine alır. Bununla birlikte kültür, bir toplumun mensuplarının genelinde ortak olan ve onu diğer toplumlardan ayırt eden özel bir hayat tarzı temin eder (Turhan, 1969: 56).

Kültür, doğası itibarıyla eş zamanla bir üretilir; yani bir toplumun mensupları bir yandan o toplumun üretimine katkıda bulunurlarken, diğer yandan da o toplumun kültürü tarafından biçimlendirilirler (Smith, 2005: 18).

2.1. Boş Zaman Değerlendirme Biçimleri

Bu bölümde kültürel yapı özelliklerini tespit etmek amacıyla Bolvadinlilerin boş zamanlarını nasıl değerlendirdiği analiz edilmektedir.

Tablo 1. Boş Zaman Değerlendirme Tarzları

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Sinema ve tiyatroya giderim	18	3,1	3,1
Parklara giderim	30	5,1	5,1
Kitap dergi okurum	116	19,8	19,9
Televizyon seyredirim	224	38,2	38,4
Seyahate çıkarım	11	1,9	1,9
Açık havada dolaşırım	60	10,2	10,3
Spor yaparım	15	2,6	2,6
Eğlence yerlerine giderim	5	0,9	0,9
Müzik dinlerim	26	4,4	4,5
Diğer	78	13,3	13,4
Toplam	583	99,3	100,0
Cevapsız	4	0,7	
Toplam	587	100,0	

Tablo 1'deki dağılıma göre Bolvadinlilerin boş zamanlarında yaptıkları işlerin dikkat çeken sonuçları şunlardır: Ankete katılanların %38,4'ü

televizyon seyrederek, %19,9'u kitap-dergi okuyarak, %10,3'ü açık havada dolaşarak, %5,4'ü parklara giderek, %4,1'i müzik dinleyerek, geriye kalanlar da diğer faaliyetlerle boş zamanlarını değerlendirilmektedir. Televizyon seyretmeyi ayrı bir kategori olarak düşünürsek, tabloda dikkat çeken önemli sonuç, kitap-dergi okumanın yüksek oluşudur. Çünkü insanların televizyon seyretmeyi bir eğlence olarak görmeleri ve eğlenceyi tamamen bununla sınırlandırmaları bu konudaki yaklaşımı ortaya koymasından dolayıdır.

2.2. Televizyon İzleme

Katılımcılara günde kaç saat televizyon seyrettiği sorulmuştur. Verilen cevaplara göre %34,8'i 0-2 saat arası, %21,4'ü günde 3 saat, %18,3'ü günde 4 saat, %9,4'ü günde 5 saat ve %16,1'i ise günde 6 saat ve üzeri televizyon seyrettiklerini belirtmektedir. Sonuçlar, boş zamanların değerlendirilmesiyle ilgili sonuçlara uyumlu görülmektedir. Bolvadinliler televizyon izlemeye önemli bir zaman dilimi ayırmaktadır. Ayrıca TV izleme süresi Türkiye ortalamasına çok yakındır.

Tablo 2. Günlük televizyon seyretme süresi

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
0-2 saat	203	34,6	34,8
3 saat	125	21,3	21,4
4 saat	107	18,2	18,3
5 saat	55	9,4	9,4
6 saat ve üstü	94	16,0	16,1
Toplam	584	99,5	100,0
Cevapsız	3	0,5	
Genel Toplam	587	100,0	

Bolvadinlilerin hangi tür televizyon programları izlediğini değerlendiren bir soru da sorulmuştur. Verilen cevaplara göre katılımcıların %46'sı film/dizi, %16'sı kültür sanat/bilgi yarışmaları, %14'ü belgesel, %9'u ekonomi programları, %8'i eğlence/magazin programları ve %7'si ise spor programlarını izlemektedir.

Sonuçlar bilgi, haber, kültür içerikli programların toplam oranının yaklaşık %40 civarında olduğunu göstermektedir. Televizyon programlarında bu tür içerikler görece çok daha az oranda olmasına rağmen deneklerin tercihlerinin çok seçici olduğu görülmektedir. Bu da doğal olarak insanların kendilerini nitelikli gösterme eğilimleriyle açıklanabilir. Ayrıca benzer araştırmalarda bu ve benzeri türden sorulara verilen cevapların genel niteliği bu doğrultuda olmaktadır.

2.3. Kitap Okuma Alışkanlığı

Kültürel yapının en etkili unsurlarından biri de bilgilenme biçimidir. Bilgilenme biçimlerinin en önemlisi de kitap okumaktır. Araştırmanın bu kısmında Bolvadinlilerin kitap okuma alışkanlıkları ölçülmektedir.

Tablo 3. Kitap Okuma Alışkanlığı

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Evet var	299	50,9	51,2
Hayır yok	285	48,6	48,8
Toplam	584	99,5	100,0
Cevapsız	3	,5	
Toplam	587	100,0	

Yukarıdaki Tablo'da görüldüğü gibi Bolvadinlilerin kitaba karşı tutumlarındaki olumlu ve olumsuzluk eşit düzeydedir. Buna göre kitap okuma alışkanlığı olduğunu belirtenlerin oranı %51 iken, hayır kitap okuma alışkanlığım yoktur diyenlerin oranı ise %49'dur. Türkiye şartlarında %51 gibi yüksek bir oranda kitap okuma alışkanlığının bulunması dikkat çekici sonuçlardan biridir. Bu yüksek oran gerçeği yansıtmasa da kitap ve okumanın değerli bulunduğuna ilişkin bir ipucu vermektedir.

Tablo 4. Sosyo-Kültürel Faaliyetler

	Bolvadin'de yeteri kadar sosyal ve kültürel faaliyetler yapılmaktadır.		
	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Tamamen katılıyorum	70	11,9	12,0
Katılıyorum	148	25,2	25,3
Kararsızım	29	4,9	5,0
Kısmen Katılmıyorum	103	17,5	17,6
Kesinlikle katılmıyorum	234	39,9	40,1
Toplam	584	99,5	100,0
Cevapsız	3	,5	
Genel Toplam	587	100,0	

Araştırmaya katılanların Bolvadin'de sosyo-kültürel faaliyetlere ilişkin kanaatleri şu şekildedir. Katılımcıların %37,3 Bolvadin'de sosyo-kültürel faaliyetlerin yapıldığı yönünde görüş belirtirken, %67,7'si yapılmadığı doğrultusunda görüş ifade etmektedir. %5'lik bir kesim ise konuyla ilgili

kararsız olduklarını belirtmektedir. Kültürel faaliyetin yetersizliği görüşü daha çok kültür kavramının farklı ve yaygın kullanımıyla ilgilidir. Örneğin geleneksel zevklere ve tercihlere uymayan faaliyetler “kültür” olarak görülmemektedir.

2.4. Eve Giren Düzenli Yayın

Kültürel yapıyı besleyen önemli unsurlardan biri de düzenli olarak eve giren süreli yayınlardır. Bu anlamda araştırmaya katılanlara evlerine düzenli olarak hangi çeşit yayın girdiği sorulmuştur. Verilen cevaplara göre Bolvadinlilerin %37’si “siyasi-haber içerikli gazetelerin”, %8’i “spor gazetelerinin”, %6’sı “çeşitli dergilerin”, %5’i “magazin gazetelerinin” ve %4’ü de “ekonomi gazetelerinin” evlerine düzenli olarak girdiğini ifade etmektedir. Buna karşın %40’lık bir grup ise evlerine hiçbir yayının düzenli olarak girmediğini belirtmektedir. Bu sonuçlar Bolvadinlilerin %60’ının evine düzenli olarak süreli yayın girdiğini göstermektedir. Türkiye şartlarında bu oranın da yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 5. Düzenli olarak eve giren yayının çeşitleri

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Magazin gazeteleri	27	4,6	4,6
Spor gazeteleri	45	7,7	7,7
Ekonomi gazeteleri	26	4,4	4,4
Siyasi-haber içerikli gazeteler	219	37,3	37,4
Çeşitli dergiler	33	5,6	5,6
Hiçbiri	235	40,0	40,2
Toplam	585	99,7	100,0
Cevapsız	2	,3	
Genel Toplam	587	100,0	

2.5. Bilgisayar Sahipliği

Araştırmanın bu kısmında da kültürel yapıyı araçsal anlamda etkileyen bilgisayara sahip olma durumu analiz edilmektedir.

Tablo 6. Bilgisayar sahipliği

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Evet var	178	30,3	30,7
Hayır yok	402	68,5	69,3
Toplam	580	98,8	100,0
Cevapsız	7	1,2	
Genel Toplam	587	100,0	

Araştırmaya katılan Bolvadinlilerin %31'i evlerinde bilgisayarları olduğunu söylerken, %69'u ise bir bilgisayara sahip olmadıklarını ifade etmektedir. Bu sonuç görece yüksek bir orandır. Bu oranın hızla artma eğiliminde olduğu söylenebilir.

3. Eğitim Yapısı

Eğitim, bireyin yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu değerlerdeki davranış biçimlerini geliştirdiği süreçler toplamıdır. Bir başka ifadeyle gayri resmi olarak evde ve genel kültür olarak çevrede, resmi olarak da toplumun karmaşık eğitimsel düzenlemelerinde gerçekleştirilen sistemli bir sosyalizasyon sürecidir. Eğitimin amacı, bireysel varlığımız yanında, toplumsal varlığımızı kurmaktır (Akyüz, 1991: 24). Bu anlamda eğitim, toplumsal yapıyı oluşturan temel kurumlardan biridir. Eğitim her toplumda zorunlu olarak işleyen bir süreçtir. Çünkü bireyin topluma kazandırılması ve dolayısıyla toplumun sürekliliğinin sağlanması eğitim aracılığıyla. Bunun için eğitim evrensel, önemli ve zorunlu bir kurumdur. Araştırmanın bu bölümünde örnek kitleye, Bolvadin'in eğitim yapısı hakkında bilgi edinilecek türden sorular sorulmuştur.

3.1. Çocuk Eğitimi

Eğitim denildiğinde hayatın her döneminde meydana gelen bir etkileşim akla gelir. Ancak, çocuk eğitimin merkezinde yer alan temel aktördür. Dolayısıyla çocuk eğitimi de sosyal yapının şekillenmesinde önemlidir. Çünkü eğitim yoluyla toplumsallaşan çocuk, toplumun bir üyesi haline gelerek toplumsal yapıyı etkileyen bir faktör haline gelmektedir.

Tablo 7. Çocuğun eğitimi ve disiplininde izlenen yöntemler

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Hoşgörülü	285	48,6	49,7
Disiplinli	168	28,6	29,3
Ödüllendirerek	111	18,9	19,3
Cezalandırarak	7	1,2	1,2
İlgilenmiyorum	3	,5	,5
Toplam	574	97,8	100,0
Cevapsız	13	2,2	
Genel Toplam	587	100,0	

Araştırmaya katılan Bolvadinliler, çocuklarının eğitimi ve disiplini konusunda başvurdukları yolları şöyle açıklamaktadırlar. Konuyla ilgili sonuçların oransal dağılımına göre katılımcıların yarısı (%50) çocuklarının

eğitimi ve disiplinde hoşgörülü bir yaklaşıma sahip olduklarını, %29'u disiplinli bir yaklaşım geliştirdiklerini, %19'u ödüllendirme yolunu seçtiklerini, %1'i ise cezalandırma yöntemini tercih ettiklerini belirtmektedir. %1'lik bir kesim ise konuyla ilgilenmediğini ifade etmektedir. Hoşgörülü yaklaşımın yaygın olması, tek başına yanıltıcı olabilir. Örneğin geleneksel anlayışta azarlama yaptırımı hoşgörü olarak tanımlanabilir. Yine de hoşgörülülüğün olumlu görünmesi insanları hoşgörülü görünme çabasıyla ilişkilidir.

Çocuğun eğitimi ve disiplini konusunda kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir fark görülmemektedir. Fakat ödüllendirerek eğitime konusunda erkekler kadınlara oranla daha yüksek çıkmıştır. Bu durum da erkeklerin karar alma süreçlerinde kadınlardan daha etkin olduğu sonucuna götürebilir.

Araştırmanın eğitim yapısıyla ilgili bu bölümünde Bolvadinlilere çocuklarının hangi düzeyde eğitim almasını istedikleri de sorulmuştur. Verilen cevapların oransal dağılımına göre katılımcıların %91'i çocuklarının "mutlaka yüksek öğrenim görmesi" gerektiğini düşünmektedir.

Bu durum modernleşmeye eğitim aracılığıyla çok yüksek oranda açık olduğunu göstermektedir. Bunu %4'le orta öğrenimi yeterli görenler, %4'le temel eğitimi yeterli görenler ve %1'le de kendilerine kalsa hiç okula göndermeyeceklerini ifade edenler takip etmektedir. Sonuçlar, Bolvadinlilerin yüksek öğrenime oldukça fazla önem verdiklerini göstermektedir.

Tablo 8. Bolvadinliler eğitime önem vermezler.

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Tamamen katılıyorum	100	17,0	17,1
Katılıyorum	136	23,2	23,2
Kararsızım	36	6,1	6,1
Kısmen Katılmıyorum	115	19,6	19,6
Kesinlikle katılmıyorum	199	33,9	34,0
Toplam	586	99,8	100,0
Cevapsız	1	,2	
Toplam	587	100,0	

Eğitimle ilgili diğer soruları test etmek amacıyla "Bolvadinliler eğitime önem vermezler" yargısına karşı yaklaşımları ölçülmeye çalışılmıştır. Tabloda yaklaşık yüzde 40 oranında eğitime önem verilmediği belirtilmektedir. Bu tutum bir önceki tabloda yüzde 91 olan yüksek eğitim gerekliliği sonucuyla çelişmektedir. Gerçek durumu bu tablodaki sonucun yansıttığı söylenebilir. Yüzde 91 oranı daha çok bir temenniye ifade etmektedir.

3.2. Sorun Çözme

Sorun çözme yöntemleri, bir toplumda toplumsal işbirliği ve çatışma süreçlerine ilişkin alışkanlık, davranış ve tutumları gösterir. Yöntemlerin geleneksel ya da modern olması toplumsal yapının ana karakterine ilişkin veriler oluşturur. Türkiye’de genellikle sorun tipine, kır-kent oluşuna göre değişmekle birlikte ikili bir durumdan söz edilebilir. Geleneksel tutum ulusal yazılı hukuk dışında yöntemlere de başvurularak sorunların çözülmeye çalışılmasıdır. Örneğin kan davaları böyledir. Bolvadin gibi yarı kentleşmiş ve geçiş sürecindeki yerlerde de bu ikili durum birlikte işlemektedir.

Tablo 9. Karşılaşılan sorunların çözülme yöntemleri

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Kendime göre yöntemlerle	306	52,1	52,2
Bir başkası aracılığıyla	81	13,8	13,8
Sorunla ilgili bilgi edinerek	196	33,4	33,4
Şiddet kullanarak	3	0,5	0,5
Toplam	586	99,8	100,0
Cevapsız	1	0,2	
Genel Toplam	587	100,0	

Karşılaştığınız sorunları nasıl çözersiniz? Sorusuna cevap verenler arasında “kendime göre yöntemlerle” çözerim diyenlerin oranı yarıdan fazladır (%52,2). Buradaki ‘kendime göre’ ifadesi soyut olduğu için alışılmış, geleneksel yöntemlere işaret etmektedir. Bir başkası aracılığıyla çözerim diyenlerin oranı %13,8’dir. ‘Bir başkası’ seçeneği ise kurumsal yapılara işaret etmektedir. Sorunla ilgili bilgi edinerek çözerim diyenler %33,4 iken şiddet kullanarak çözerim diyenler ise %13,2’dir. Bu sonuca rağmen şiddetin sorun çözmede daha yaygın kullanıldığı bilinmektedir. Sorun, belli şiddet biçimlerinin toplumsal meşruiyet içinde algılanmasıyla ilgilidir.

Cinsiyet değişkenine göre yapılan çapraz değerlendirme tablosuna göre hem kadınlar hem erkekler sorunlarını ağırlıklı olarak kendi yöntemleriyle çözdüklerini ifade etmektedirler. Fakat bir başkası aracılığıyla seçeneğinde erkekler %7,7 olmasına karşı, kadınlar %21,5 değerinde görülmektedir. Bu durum kadınların görece erkeklere göre daha bağımlı oldukları sonucunu göstermektedir. Sorunla ilgili bilgi edinme yöntemi erkeklerde kadınların yaklaşık iki katıdır. Bu sonuç, erkeklerin kadınlara göre bilgi edinme araçlarına daha çok sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 10. Cinsiyete göre karşılaşılan sorunları çözme biçimleri

		Karşılaştığınız sorunları nasıl çözersiniz?				Toplam
		Kendime göre yöntemlerle	Bir başkası aracılığıyla	Sorunla ilgili bilgi edinerek	Şiddet kullanarak	
Cinsiyet	Erkek	163	25	135	3	326
		50,0%	7,7%	41,4%	0,9%	100,0%
	Kadın	143	56	61	0	260
		55,0%	21,5%	23,5%	0,0%	100,0%
Toplam		306	81	196	3	586
		52,2%	13,8%	33,4%	,5%	100,0%

Eğitim düzeyi ile sorun çözme yöntemi arasında ise zayıf bir ilişki gözlemlenmektedir. Eğitim düzeyi arttıkça sorun çözmeye bir başkası aracılığı seçeneği azalmaktadır. Bu durum eğitimin bağımsızlaştırıcı ve bireyleştirici işleviyle açıklanabilir. Aynı şekilde sorunla ilgili bilgi edinme yöntemi eğitim düzeyi arttıkça daha çok tercih edilmektedir. Genel olarak sorunları bilgiyle çözme yöntemi eğitim düzeyine bağlı olarak artmaktadır.

Yaşanılan sorunlara çözüm üretmede sıkıntı yaşadıklarında geliştirdikleri tavırlara ilişkin soruya verilen cevapların dağılımı şöyledir: Çözemediği konulardaki sıkıntılarını gidermek için "ailemden yardım isterim" diyenler en büyük dilimi (%32,8) oluşturmaktadır. Bunu sırasıyla "kendim çözmeye çalışırım" (%24,4), "ibadet ederim" %23,8) ve "çevremden yardım alırım" (%10,3) diyenler takip etmektedir. Çözumsuzlük karşısında üç yaygın tutum görülmektedir: Aile ve çevre desteği, bireysel çaba ve dinsel davranış. Burada da bireylerin kurumlaşmış ve belirli araçlara görece sahip olmadıkları gözlenmektedir.

3.3. Gelecek Duygusu

Gelecekle ilgili düşünceler ve bireyin kendisini mutlu hissedip hissetmemesi, bireysel yapı özelliklerini tanıma konusunda önemlidir.

Gelecekleri hakkında bir endişe taşıyıp taşımadıkları yönünde bir soru yöneltildiğinde katılımcıların %58'i evet taşıyorum derken, %42'si hayır taşıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. Yani belirgin bir gelecek kaygısının olduğu söylenebilir. Yüksek oranda kaygı ifadesi bireylerin toplumsal güvenlik konusunda geleneksel ya da modern bir yeterlilik fikrine sahip olmadıklarını gösterir.

Tablo 11. Gelecekle ilgili bir endişe taşıyor musunuz?

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Evet taşıyorum	339	57,8	57,8
Hayır taşımıyorum	247	42,1	42,2
Toplam	586	99,8	100,0
Cevapsız	1	0,2	
Genel Toplam	587	100,0	

4. Aile Yapısı

Bireysel ve toplumsal yaşamın en etkin dinamiklerinden biri olan aile, en önemli toplumsal kurumlardan biri olarak da ön plana çıkar. Toplumun en küçük temsili olan aile, aynı zamanda toplumu oluşturan en küçük organizasyondur da. Toplumun sürekliliği için aile, vazgeçilmez bir unsurdur (Erkal, 1993: 88). Aile sadece toplumsal yaşam için değil, bireysel yaşam içinde çok önemlidir. Ailenin hem bireysel hem de toplumsal yaşam için bu kadar değerli olması, onu zorunlu bir biçimde evrensel bir olgu kılmaktadır.

Aile sürekliliği olan ama değişimlerle kendini geleceğe taşıyan bir kurumdur. Her toplumda değişik niteliksel ve niceliksel değerlerle belirginleşen aileyi, tek bir tanıma sığdırmak güç olsa da, kimi evrensel niteliklerinden dolayı tanımlamaya çalışmak da imkânsız değildir.

Aile, biyolojik ilişkiler sonucu insan türünün devamını sağlayan, toplumsallaşma sürecinin ilk ortaya çıktığı, karşılıklı ilişkilerin belirli kurallara bağlandığı, o güne dek toplumda oluşturulmuş maddi ve manevi zenginlikleri kuşaktan kuşağa aktaran, biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal vb yönleri bulunan toplumsal bir birimdir. Birincil ilişkilerin en yoğun yaşandığı yerdir. Toplumun hücrelidir (Sayın, 1990: 2).

İnsanlığın sosyo-kültürel gelişmesinde çok önemli bir fonksiyon icra eden aile, genelde iki cins arasındaki ilişkileri, neslin devamını düzenleyen, standartlaştıran bir sistemdir. Hatta belli bir insan birlikteliği olarak ifade edildiğinde bir grup olarak bile değerlendirilebilir. Yani aile 'akrabalık' kelimesiyle özetleyebileceğimiz bir ilişkiler sistemi olduğu kadar bir grup dinamiğine de sahiptir (Aydın, 2000: 35).

İnsanlığın her türlü gelişiminin hemen her aşamasında yer alan aile kurumu, neslin devamını sağlayan, düzenleyen ve standartlaştıran bir sistemdir. Ayrıca aile, nüfusu yenileme, milli kültürü taşıma, çocukları sosyalleştirme, ekonomik, biyolojik ve psikolojik tatmin işlevlerinin yerine getirildiği bir kurumdur.

Türkiye'de de ailenin benzer işlevleri vardır. Ancak toplumsal dönüşüme bağlı olarak Türk ailesi de kimi işlevlerinde farklılaşmalar yaşamıştır. Türk ailesini kabaca geleneksel geniş aile ve çekirdek aile olarak

tanımlamak mümkündür. Geniş aile geleneksel toplum yapısının hâkim olduğu aile modelidir. Çekirdek aile ise modernleşmeyle birlikte yaygınlaşan aile modelidir. Ancak bugün itibariyle Türk ailesini, bu dönüşümünü tamamlamış ve bütünüyle çekirdek aile modeline geçmiş saymak mümkün değildir. Bütün geçiş toplumlarında olduğu gibi, gelenekselle modern arasında bir geçiş sürecini yaşayan Türk ailesinde de her iki aile türünü de sıklıkla rastlanmaktadır. Özellikle geleneksel yaşam örüntülerinin yaygın olduğu kırsal bölgelerde geniş ailenin etkisinin sürdüğü rahatlıkla söylenebilir. Buna karşın şehirlerde hâkim olan aile tipi ise çekirdek aile gibi gözükmektedir (Kongar, 1970: 75). Araştırmanın bu bölümünde örnek kitleye, Bolvadin aile yapısına ilişkin çeşitli sorular yöneltilmiştir.

4.1. Evlenme Biçimleri

Evlenme biçimleri aile yapısının genel özelliklerini tanıma hususunda önemli ipuçları vermektedir. Bu çerçevede araştırmaya katılanlara eşleriyle nasıl evlendiklerine yönelik bir soru sorulmuştur.

Tablo 12. Eşlerle evlenme biçimleri

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Tanışarak	119	20,3	23,9
Görücü usulüyle	313	53,3	63,0
Tanıdık aracılığıyla	32	5,5	6,4
İnternet aracılığıyla	1	,2	,2
Diğer	32	5,5	6,4
Toplam	497	84,7	100,0
Cevapsız	90	15,3	
Genel Toplam	587	100,0	

Araştırmaya katılarak eşiyile nasıl evlendiğine ilişkin soruya cevap verenlerin %64 gibi büyük bir kısmı eşleriyle “görücü usulüyle”, %24’ü “tanışarak”, %6’sı “tanıdık aracılığıyla”, %0,2’si “internet aracılığıyla” ve %6’sı da “diğer” usullerle evlendiklerini ifade etmektedirler.

Sonuçlar içerisinde %64 gibi büyük bir kesimin görücü usulüyle evlenmesi, Bolvadin’in aile yapısının geleneksel yapı özelliklerine sahip olduğunu göstermektedir. İkinci büyük değer, ‘tanışarak’ seçeneğidir. Bu değer geleneksel yapının dönüştüğüne işaret etmektedir.

4.2. Flörte Bakış

Soru, uzun ve açıklamalı sorularak Bolvadinlilerin flörte bakışları anlaşılmasına çalışılmıştır.

Tablo 13. Evlilik öncesi tanışmaya bakış

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Gereksiz görüyorum	50	8,5	8,5
Olumsuz bakıyorum	52	8,9	8,9
Olumlu buluyorum	259	44,1	44,3
Ahlaki bulmuyorum	29	4,9	5,0
Gerekli görüyorum	174	29,6	29,7
Fikrim yok	21	3,6	3,6
Toplam	585	99,7	100,0
Cevapsız	2	0,3	
Genel Toplam	587	100,0	

Bolvadinlilerin evlilik öncesi tanışma, konuşmaya, yemek yemeye kısacası flört etmeye bakışlarını ölçmeyi amaçlayan bu soruya verilen cevapların dağılımı şöyledir. Katılımcıların %43'ü evlilik öncesi tanışmayı "olumlu bulduğunu", %30'u "gerekli gördüğünü" belirtirken, %9'u "olumsuz baktığını", %9'u "gereksiz gördüğünü" ve %5'i ise "ahlaki bulmadıklarını" ifade etmektedir. Katılımcıların %4'ü de konuyla ilgili fikri olmadığını belirtmektedir. Sonuçlara bakıldığında %73 gibi katılımcıların yaklaşık dörtte üçü evlilik öncesi tanışmaya ve görüşmeye olumlu bakıldığı görülmektedir. Flörte bakışın beklenmeyen derecede yüksek oluşu değerlerdeki değişimi yansıtır. Fakat genellikle görücü usulü ve flört yöntemi birleştirilerek pratik çözümler geliştirmektedir. Hem ailelerin hem de gençlerin kararı sonuçta birlikte etkili olmaktadır. Bu ara çözüm, değişim karşısında esnek yöntemlerin geliştirildiğini gösterir.

4.3. Boşanma ve Nedenleri

Aile nasıl ki insanoğlu için evrensel bir sistem ise boşanma da evrensel bir olgudur. Farklı kültür topluluklarında farklı biçimlerde gerçekleşse de boşanmanın evrensel bir boyutu bulunmaktadır. Ancak dikkat çekici bir olgu haline gelmesi modern toplumla birlikte olmuştur. Hem dünyada hem de Türkiye'de genel gidişat, çarpıcı bir biçimde boşanma oranlarındaki yükselme şeklindedir. Aileden, toplumdan, sorumluluk ve özveri içeren ahlaki davranıştan bir uzaklaşma olarak yorumlanabilir.

Tablo 14. Yakın akrabalarınızda boşanan aileler var mı?

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Evet var	214	36,5	36,5
Hayır yok	372	63,4	63,5
Toplam	586	99,8	100,0
Cevapsız	1	,2	
Genel Toplam	587	100,0	

Modern toplumların sosyal yapı özelliklerinden biri de boşanma olgusudur. Avrupa Birliği ülkelerinde 2006 yılı boşanma oranlarına bakıldığında %15'ten %70'lere yayılan çeşitli ortalamalar görülmektedir. Genel ortalama ise %40'tır.

Bolvadinliler arasında boşanma oranının yüksek olduğu yaygın olarak dillendirilen bir yargı idi. İşte bu soruyla bu yargının doğruluğu ölçülmektedir. Katılımcıların %37'si yakın akrabalarında boşanmaya tanık olduklarını belirtirken %37'si yakınları arasında boşanma olmadığını ifade etmektedir. %34 gibi bir sonuç, yaygın kanaat olarak bilinen boşanma oranının yüksekliği yargısını doğrulamaktadır. Türkiye şartlarında da oldukça yüksek bir rakam olduğu söylenebilir. Bu yüksek oranlar geleneksel yapıların hızla çözülmeye başladığını göstermektedir. Bu durum modernleşme sürecinin doğal bir sonucu olarak kabul edilebilir.

Neredeyse Avrupa Birliğine üye ülkelerin boşanma oranına yakın bu boşanmanın nedenlerine ilişkin dağılım şöyledir. Katılımcılar, yakın akrabalarında gördükleri boşanmaların en önemli nedenlerini şöyle açıklamaktadır. Katılımcıların %39'luk bir kesimi boşanmaları "şiddetli geçimsizliğe", %28'i "ailelerin müdahalelerine", %12'si "ekonomik nedenlere", %9'u "içki-kumar alışkanlığına", %5'i "aldatmaya", %0,3'ü "cinsel nedenlere" ve %4'ü de "diğer" nedenlere bağlamaktadır.

Tabloda iki büyük değer 'şiddetli geçimsizlik' ve 'aile müdahalesi'dir. Bir yazılı hukuk ifadesi olan şiddetli geçimsizlik aslında birçok nedeni içermektedir. Ucu açık bir ifade olduğu için asıl nedenler toplumsal ayıplanma kaygısı nedeniyle gizlenmektedir. 'Aile müdahalesi' manidar bir sonuçtur. Çünkü evliliklerde görücü usulü, diğer bir ifadeyle aile kararı yaygın olduğu için boşanmalarda da aile müdahalesinin görece yüksek çıkması anlaşılabilir.

Tablo 15. Şahit olunan boşanmaların nedenleri

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Ailelerin müdahalesi	90	15,3	28,8
İçki-kumar alışkanlığı	27	4,6	8,7
Şiddetli geçimsizlik	124	21,1	39,7
Ekonomik nedenler	36	6,1	11,5
Cinsel nedenler	1	0,2	0,3
Dayak	2	0,3	0,6
Aldatma	16	2,7	5,1
Anlaşmalı	5	0,9	1,6
Diğer	11	1,9	3,5
Toplam	312	53,2	100,0
Cevapsız	275	46,8	
Genel Toplam	587	100,0	

Bolvadinlilerin Boşanma oranlarıyla ilgili genel kanaatlerini almak için yöneltilen "Bolvadin'de boşanma oranı yüksektir" yargısına verdikleri cevapların dağılımı ise şöyledir. Katılımcıların yarısı (%50,1) söz konusu yargıya "tamamen katıldığını", %28,4'ü "katıldığını" belirtirken %5,3'ü "kısmen katılmadığını", %6,6'sı ise "kesinlikle katılmadığını" ifade etmektedir. %9,5'lik bir kesim ise yargı karşısında kararsız olduklarını bildirmektedir. Genel olarak bakıldığında, Bolvadinlilerin büyük çoğunluğu (%78,5) Bolvadin'de boşanma oranlarının yüksek olduğunu düşündükleri görülmektedir. Boşanmayla ilgili diğer sonuçlar bu yargıyı doğrulamaktadır.

4.4. Aile Üyeleri Arasındaki İlişkilerin Niteliği

Aile yapısının özelliklerini açıklama konusunda gerekli olan bilgilerden biri de aile üyeleri arasındaki ilişkilerin niteliğidir.

Araştırmaya katılan Bolvadinlilerin aile üyeleri arasındaki ilişkilerin niteliğine ilişkin görüşleri şöyledir. Katılımcıların oldukça büyük bir kısmı (%82) aile üyeleri arasında "sıkı bir dayanışma" olduğunu belirtirken, %8'lik küçük bir grup aile üyeleri arasındaki "dayanışmanın gevşek" olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca katılımcıların %6'sı ailelerindeki "her üyenin kendi başına hareket ettiğini", %27'si "hiçbir dayanışmanın olmadığını" ve %2'si de aile üyeleri arasındaki ilişkilerin "soğuk" olduğunu belirtmektedir.

Tablo 16. Aile bireyleri arasındaki ilişkilerin niteliği

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Sıkı bir dayanışma vardır	473	80,6	81,7
Dayanışma gevşektir	48	8,2	8,3
Hiç dayanışma yoktur	13	2,2	2,2
İlişkiler soğuktur	9	1,5	1,6
Her üye kendi başına hareket eder	36	6,1	6,2
Toplam	579	98,6	100,0
Cevapsız	8	1,4	
Genel Toplam	587	100,0	

Sonuç, geleneksel aile yapısının bir özelliği olan üyeler arasındaki yüksek düzeyde dayanışma, Bolvadinli ailelerde de söz konusudur. Bu dayanışmaya rağmen aile içi çatışmalar da şiddetli olabilmektedir. Çünkü sorumluluk genelleştiği ve yaygınlaştığı için bireysel karar ve sorumluluğa fazla izin verilmemektedir.

Tablo 17. Aileyi ilgilendiren konularda kararları kimin aldığı

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Baba tek başına	109	18,6	18,6
Anne tek başına	20	3,4	3,4
Büyük ağabey	1	,2	,2
Anne-baba birlikte	195	33,2	33,2
Diğer aile büyükleri	7	1,2	1,2
Tüm aile büyükleri birlikte	52	8,9	8,9
Tüm aile üyeleri birlikte	193	32,9	32,9
Evin erkekleri	10	1,7	1,7
Toplam	587	100,0	100,0

Ailelerini ilgilendiren konularda kararları kim veya kimlerin aldığına dair soruya verilen cevapların oransal dağılımı şu şekildedir. Katılımcıların %33'ü "anne-baba birlikte" alır, diğer %33'ü "tüm aile üyeleri birlikte" alır, %19'u "baba tek başına" alır, %9'u "tüm aile büyükleri birlikte" alır, %3'ü "anne tek başına" alır, %2'si "evin erkekleri" alır, %1'i "diğer aile büyükleri" alır ve %0,2'si ise "büyük ağabey" alır şeklinde görüş ortaya koymaktadırlar.

Sonuçlar demokratik karar sürecini işaret ediyor olsa da, gerçekte kararı belirleme ile karara katılma ve onaylama davranışının birlikte

değerlendirildiği şekilde yorumlanabilir. Çünkü yapısal olarak bireysel düşünüş ve davranış zaten gelişkin değildir.

5. Siyasal Yapı

Siyaset, kamu düzenini sağlamak ve genel yönetimi gerçekleştirmek görevini yerine getiren temel kurumlardan biridir (Aydın, 2000: 143). Bu özelliğiyle de insanlığın varlığıyla paralel bir olgudur. Bu bölümde Bolvadinlilerin siyasal yapı özelliklerine ilişkin sorular yöneltilmiştir. Bu bağlamda katılımcıların kendilerini siyasi düşünce olarak nerde gördükleri, kendilerini hangi siyasal düşünce içerisinde tanımladıkları ve hangi siyasal akım içerisinde hissettikleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

5.1. Siyasal Davranış

Bottomore'un (1987: 22) iktidar savaşımını ifade ettiğini düşündüğü siyasal davranış, siyasetle ilgili her tür tavır alışa karşılık gelen, bu nedenle de siyasal kültür alanına ait olan bir eylem biçimidir. Bu nedenle siyasal kültürün tam olarak neyi karşıladığını bilmek, siyasal davranışın olası anlamlarını değerlendirmek açısından önemlidir. Maurice Duverger'a göre (1998: 89-90) kültürün siyasal yönünü işaret eden siyasal kültürün, üç önemli tipinden söz edilebilir. Bunlar; yöresel kültür, uyrukluk kültürü ve katılımcı kültür olarak tanımlanabilirler. Yöresel tipteki siyasal kültür köy, klan, soy, bölge vb. gibi yerel siyasal kültürlerin birbirlerine eklenmesinden oluşan, yani gerçek anlamda ulusal bir kültürün bulunmadığı bir kültür tipidir. Buna karşılık uyrukluk kültürü ile katılımcı kültür ise, gerçek anlamda ulusal diyebileceğimiz bir kültürün iki biçimidir. Uyrukluk kültüründe, sistemin üyeleri, onun varlığından haberdardır ama, ona karşı pasif bir yöneliş içerisinde bulunurlar. Bir anlamda sistem onların dışındadır. Sistemden bir takım hizmetler beklemekte ya da vergilerin artmasından korkmaktadırlar ancak, sistemin işlevi üzerinde önemli bir değişiklik yaratabileceklerini de pek düşünmemektedirler. Katılımcı kültürdeyse aksine, yurttaşlar değişik yollardan, seçimlerle, gösterilerle, dileklerle, baskı grupları kurmakla v.d. sistemin işleyişi üzerinde bir etki yapabileceklerine inanırlar.

Duverger'a göre (1998: 90), her iki kültür tipi de belli bir siyasi yapıyla ilişki halindedir. Yöresel kültür ileri derecede merkezkaç bir düzene sahip, geleneksel bir yapıyla düşümdedir. Uyrukluk kültürü, merkeziyetçi ve otoriter bir yapıyla düşümdedir. Katılımın, yurttaşlığın temel bir ögesi olmasından dolayı da katılımcı kültür demokratik bir yapıyla düşümdedir.

Toplumsal yaşamda şekillenen siyasal davranış biçimleri, toplumsal yapının nitelikleri hakkında bilgi veren en önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Bu anlamda Bolvadinlilerin siyasal duruşları Bolvadin'in toplumsal yapısı hakkında önemli bilgiler vermektedir.

Tablo 18. Kendilerini siyasi düşünce olarak nerede gördükleri

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Merkez solda	13	2,2	2,2
Merkez sağda	245	41,7	42,0
Aşırı solda	5	,9	,9
Aşırı sağda	29	4,9	5,0
Merkezde	45	7,7	7,7
Hiçbir yerde	246	41,9	42,2
Toplam	583	99,3	100,0
Cevapsız	4	,7	
Genel Toplam	587	100,0	

Araştırmaya katılanların %41,7'si kendisini merkez sağda gördüğünü belirtirken, sadece %2,2'si kendini merkez solda görmektedir. Aşırı sağda görenler %4,9 iken, aşırı solda gören %0,9'dur. Kendini siyasi yelpazenin herhangi bir yerinde görmeyenler ise %41,9 gibi önemli bir kesim oluşturmaktadır. Tablodaki en yüksek değerler 'merkez sağ' ve 'hiçbir yer' seçenekleridir. 'Hiçbir yer' tercihini yüksek olması siyasal bilinçteki belirsizliği ve siyasal davranıştaki değişkenliği göstermektedir. 'Merkez sağ' tercihindeki yığılma kültürel yapı verileriyle örtüşmektedir. 2002 ve 2007 seçim sonuçları da bu veriyi desteklemektedir.

Cinsiyet değişkenine göre bir değerlendirme yapıldığında siyasi eğilimlerle cinsiyet farklılığı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. Kadınlarda hiçbir siyasi düşünce sahibi olmayanların oranı erkeklere göre daha yüksektir. Bu da, siyasi katılım açısından kadınların daha düşük katılım davranışına sahip olduğunu gösterir.

Gelirle siyasi düşünce arasında ise çok zayıf bir ilişki görülmektedir. Merkez solda üst gelir gruplarının görece yüksek olması manidardır. Merkez sağ ise gelir düzeyiyle ilişkili görülmemektedir. Bir de kendini merkezde tanımlayanların en yüksek oranı en üst gelir grubundakilerde görülmektedir.

Yaş değişkeniyle siyasi düşünce arasında da zayıf bir ilişki gözlemlenmektedir. Örneğin yaş arttıkça merkez sağ seçeneği artmaktadır. Hiçbiri seçeneğinde de yaş değişkeni etkilidir. Bu seçenekte yaş düştükçe siyasal ilgisizlik ve siyasal yabancılaşma artmaktadır. Bu durum depolitizasyonun genç kuşaklar arasında daha yaygın olduğu görüşünü desteklemektedir.

5.2. Siyasal Tanımlama

Bireylerin siyasal duruşlarının yanında kendilerini herhangi bir siyasal tanımlamayla açıklamaları da toplumsal yapının siyasal özelliklerinin oluşması açısından önemlidir. Araştırmada katılımcılara kendilerini hangi siyasal tanımlamayla tanımladıkları yönünde bir soru yöneltilmiştir.

Tablo 19. Kendilerini hangi siyasal tanımlamalarla nitelendirmeleri

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Liberal	23	3,9	4,1
Laik	51	8,7	9,1
Milliyetçi	189	32,2	33,6
Muhafazakâr	45	7,7	8,0
Dindar	220	37,5	39,1
Solcu	4	,7	,7
Ulusalıcı	12	2,0	2,1
Sosyalist	19	3,2	3,4
Toplam	563	95,9	100,0
Cevapsız	24	4,1	
Genel Toplam	587	100,0	

Araştırmaya katılan Bolvadinlerin %37'si kendisini dindar olarak tanımlarken, %32'si milliyetçi, %9'u laik, %8'i muhafazakâr, %4'ü liberal, %3'ü sosyalist, %2'si ulusalıcı ve %1'i de solcu olarak tanımlamaktadır. %4'lük bir kesim de bu soruya cevap vermemiştir. Dindar, muhafazakâr ve milliyetçi siyasal tercihleri birbirleri içine salınım halinde olduklarından toplam % 77 gibi bir yığılma söz konusudur. Bu üç tercih farklılıklardan çok benzerlikleri içerir. Sonuçta siyasal tanımlamanın kültürel yapı ile birlikte düşünüldüğünde farklılaşmamış, çeşitlenmemiş bir toplumsal blok görüntüsü verdiği söylenebilir. Bu da demokratik karakterin sığınağına ilişkin bir veridir.

Öğrenim düzeyi değişkeniyle siyasi kimlik arasında bir ilişki gözlemlenmektedir. Örneğin laik tanımlamasında öğrenim düzeyi arttıkça laik kimlik seçeneği de artmaktadır. Yine eğitim düzeyi arttıkça dindarlık kimlik tanımlaması azalmaktadır. Bu durum modern formel eğitimi sekülerleştirici etkisiyle açıklanabilir.

5.3. Avrupa Birliğine Bakış

Son dönemlerde Türkiye'nin en önemli gündem maddelerinden biri olan AB'ye giriş çabalarının ve politikalarının halk arasında nasıl değerlendirildiği önemlidir. Çünkü son gelişmeler, halkın AB'ye karşı tavır almasına neden olduğu iddia edilmektedir. Bu konuda Bolvadinlilerin

yaklaşımlarını tespit etmek üzere katılımcılara AB'ye nasıl baktıklarına dair bir soru yöneltilmiştir.

Tablo 20. Avrupa Birliğine giriş hakkındaki düşünceler

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Girmek için gayret göstermeliyiz	116	19,8	20,0
Bence ihtiyacımız yok	104	17,7	17,9
Benim için fark etmez	110	18,7	19,0
AB'nin şartları kabul edilemez	32	5,5	5,5
Zaten bizi almayacaklar	82	14,0	14,1
Türkiye'nin zararına olacak	62	10,6	10,7
Ekonomimiz ve özgürlükler için faydalı olacak	74	12,6	12,8
Toplam	580	98,8	100,0
Cevapsız	7	1,2	
Genel Toplam	587	100,0	

Araştırmaya katılan Bolvadinlilerin %19,8'i AB'ye girişten yana tavır alarak "girmek için gayret göstermeliyiz" demektedir. Buna karşın %17,7'lik bir kesim "ihtiyacımızın olmadığını" belirtirken, %18,7'lik bir grup ise "kendisi için fark etmediğini" ifade etmektedir. "Zaten bizi almayacaklar" diyenlerin oranı %14 iken, %10,6'sı "Türkiye'nin zararına olacağına" inanmaktadır. "AB'nin şartlarını kabul edilemez" olarak bulanlar %5,5'lik bir orana sahiptir. "Ekonomimiz ve özgürlüklerimiz için faydalı olarak" diyenler ise %12,6'lık bir kesimi oluşturmaktadır.

Genel olarak bakıldığında Avrupa Birliğine girişi destekleyenlerin toplam oranı %32,4'tür. AB'ye girişe karşı olumsuz fikir belirtenlerin toplam oranı ise %47,8'dir. Bu durum Türkiye ortalamasından farklıdır. Avrupa Birliği'ne en azından kuşkucu bir bakışın en belirgin tutum olduğu söylenebilir. Destekleyenler de ilkesel açıdan değil araçsal pragmatist bir tutumla desteklemektedirler.

5.4. Milliyetçilik

Bolvadinliler hakkında temel yargılardan biri de milliyetçi oldukları yönündedir. Bundan dolayı siyasal yapı özellikleri kapsamında bu konuyla ilgili genel bir soru yöneltilmiştir. Soruyla ilgili cevapların dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Tablo 21. Milliyetçilik dereceleri

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Aşırı milliyetçiyim	50	8,5	8,6
Milliyetçiyim	467	79,6	80,4
Milliyetçi değilim	39	6,6	6,7
Milliyetçiliğe karşıyım	25	4,3	4,3
Toplam	581	99,0	100,0
Cevapsız	6	1,0	
Genel Toplam	587	100,0	

Araştırmaya katılanların %80,4'ü milliyetçi olduğunu ifade ederken %6,7'si milliyetçi olmadığını belirtmektedir. Ayrıca katılımcıların %8,6'sı aşırı milliyetçi olduğunu söylerken, %4,3'ü de milliyetçiliğe karşı olduğunu ifade etmektedir. Sonuçlar, Bolvadinlilerin milliyetçi olduklarına dair genel yargıyı doğrulayıcı niteliktedir. Milliyetçiliğe yapılan bu aşırı vurgu modern siyasal bir bilinç olmaktan çok yerel, geleneksel, dinsel değerlerle ilişkilendirilmesi nedeniyledir. Örneğin taşra milliyetçiliğinde ailesine ve köyüne düşkün olmak da milliyetçilik olarak tanımlanmaktadır.

5.5. Devlet Algılaması

Araştırmanın bu bölümünde Bolvadinlilerin devlet algılamaları ölçülmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda devletin en önemli özelliğinin ne olduğu, devlet deyince akıllarına ilk olarak neyin geldiği ve devletin bireyler için ne anlam ifade ettiği gibi sorular yöneltilmiştir.

Araştırmaya katılanların devlet algısını saptamaya yönelik sorular sorulardan, devletin en önemli özelliğinin ne olduğu yönündeki sorudur. Bu soruya verilen cevaplara göre katılımcıların %29'u devletin en önemli özelliğinin "güvenliğimizin sağlayıcısı" olduğu şeklinde yanıt vermişlerdir. Bu sonucu %22'yle "özgürlüğün koruyucusu" olduğu, %20'yle "yönetim gücü" olduğu, %16'sı "kutsallığı" olduğu ve %13'ü de "refahın sağlayıcısı" olduğu yönündeki cevaplar takip etmektedir. Birbirlerine yakın değerler katılımcıların devlet-toplum ilişkisini yekpare bir bütün olarak gördükleri şeklinde yorumlanabilir. Devlet hem geleneksel hem de modern anlam ve işlevleriyle birlikte anlaşılmalıdır.

Tablo 22. Devletin en önemli özelliği

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Kutsallığı	90	15,3	15,5
Güvenliğimizin sağlayıcısı	165	28,1	28,4
Yönetim gücü	119	20,3	20,4
Refahın sağlayıcısı	78	13,3	13,4
Özgürlüğün koruyucusu	130	22,1	22,3
Toplam	582	99,1	100,0
Cevapsız	5	,9	
Genel Toplam	587	100,0	

Katılımcılara, devletin kendileri için ne anlam ifade ettiği de sorulmuştur. Bu soruya verilen cevapların dağılımı ise şöyledir. Araştırmaya katılarak bu soruyu cevaplayanların büyük bir kısmı için (%69) devlet, “temel hak ve özgürlükleri koruyan bir güç” anlamını çağrıştırırken; %12’si için “devlet, uğruna ölünecek bir yapı”; %10’u için “devlet, hiçbir koşulda insan hak ve onuruna aykırı davranamaz” ve %9’u için ise “devletin, kendi geleceği için yaptığı her şey mubahtır” anlamlarını ifade etmektedir.

Muhafazakâr milliyetçi siyasal tavrın devlet algısını biçimlendirdiğini söylemek mümkündür. Nitekim devletin yüce bir değer olarak tanımlanması muhafazakâr milliyetçi siyasal düşünüşün doğal bir sonucu kabul edilebilir. Devletin koruyucu, himaye edici özelliği ön plana çıkmaktadır.

6. Dinsel Yapı

Araştırmanın bu bölümünde araştırmaya katılan Bolvadinlilerin dinsel yapı özellikleri analiz edilmektedir. Bu bağlamda bireylerin dindarlıklarıyla, inançlarının gereklerini ne derece yerine getirdikleriyle ve batıl inançlar konusuya ilgili sorular yöneltildi.

6.1. Dindarlık

Kutsalın tecrübesi olarak tanımlanabilecek olan din (Wach, 1990: 10), aynı zamanda toplumsal yapıyı oluşturan en temel kurumlardan biridir. Çünkü din, insanların dünyaya bakış açılarından gündelik yaşamlarına ve davranışlarına kadar geniş ve önemli alanlarda etkili olan bir faktördür (Sezen, 1988: 36). İnsanlık tarihi bu faktörün insan ve toplum yaşamındaki etkisini gösteren örneklerle doludur.

Bolvadin’in dindarlığı ve muhafazakârlığıyla bilinen bir kent olmasından dolayı araştırmada bu konuyla ilgili sorular önemli hale gelmektedir. Bu yargının doğruluk derecesinin ölçülmesi de ayrı bir öneme sahiptir. Dinsel tutumları değerlendirebilmenin en önemli belirleyicisi, bireylerin kendilerini dindar olarak görüp görmemeleridir.

Tablo 23. Dindarlık derecesi

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Dindarım	434	73,9	74,2
Kısmen dindarım	145	24,7	24,8
Dindar değilim	6	1,0	1,0
Toplam	585	99,7	100,0
Cevapsız	2	0,3	
Genel Toplam	587	100,0	

Katılımcıların "dindar mısınız?" sorusuna verdikleri cevapların dağılımı şöyledir: Araştırmaya katılarak bu soruyu cevaplandıranların %74'ü dindar olduklarını, %25'i kısmen dindar olduğunu ve %1 gibi çok küçük bir grup ise dindar olmadığını ifade etmektedir. Sonuçlar, Bolvadinlilerin dindar olduklarıyla ilgili görüşü doğrular niteliktedir. Tablodaki çarpıcı oran %1'lik 'dindar değilim' cevabıdır. İdari ve ekonomik açıdan görece gelişkin bir kent olan Bolvadin'de dindar olmayanların oranının düşüklüğü manidardır. Burada din algısının pek çok din dışı faktörü de içerdiği söylenebilir.

Cinsiyet değişkenine göre dindarlık algılamasında bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu anlamda kadınlar dindarlıklarını daha belirgin biçimde vurgulamaktadırlar. Bu durum dini normların kadınlar için ekonomik, eğitimsel, mesleki değişkenlere bağlı olarak daha bağlayıcı olduğunu gösterir. Dini pratikleri yerine getirme konusunda da paralel bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Buna göre kadınlar daha yüksek orandadır. Aynı durum, dini görevleri tam manasıyla yaşayamama seçeneğinde de gözlemlenmektedir.

Tablo 24. Cinsiyete Göre Dindarlık

Cinsiyet		Dindar bir kişi misiniz?			Toplam
		Dindarım	Kısmen dindarım	Dindar değilim	
Erkek		225	98	3	326
		69,0%	30,1%	,9%	100,0%
Kadın		209	47	3	259
		80,7%	18,1%	1,2%	100,0%
Toplam		434	145	6	585
		74,2%	24,8%	1,0%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Öğrenim düzeyi değişkeniyle dindarlık düzeyi arasında ise çarpıcı olmamakla beraber zayıf bir ilişki gözlemlenmektedir. Öğrenim düzeyi arttıkça dindarlık düzeyi azalmaktadır.

Tablo 25. Günlük hayatınızda dininizin gereklerini ne kadar yaşayabiliyorsunuz?

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Tam manasıyla yaşıyorum	223	38,0	38,1
Tam manasıyla yaşayamıyorum	351	59,8	60,0
Hiç yaşamıyorum	11	1,9	1,9
Toplam	585	99,7	100,0
Cevapsız	2	,3	
Genel Toplam	587	100,0	

Dindarlıkla ilgili önceki soruya %99 oranında dindar (dindarım ve kısmen dindarım) oldukları doğrultusunda cevap verenlere, günlük yaşamlarında dindarlıklarının gereklerini ne derece yaşadıkları sorulmuştur. Buna göre katılımcıların yarısından fazlası (%60), dini anlayışlarının gereklerini tam manasıyla yaşayamadıklarını belirtirken %38'i tam manasıyla yaşayabildiğini ifade etmektedir. Hiç yaşamıyorum diyenlerin oranı ise sadece %2'dir. % 98 oranında dinsel bir hayatın değerli ve gerekli olduğu sonucu dinin kapsayıcı, kuşatıcı ve belirleyici durumunu yansıtmaktadır. Fakat yine burada dinsel olanla olmayan değer bazında birleştirilmektedir.

6.2. Batıl İnançlar

Araştırmaya katılanlara batıl inançlarınız var mıdır? sorusu da yöneltildi. Soruya verilen cevaplara göre katılımcıların %92'si batıl inançları olmadığını belirtirken, sadece %8'i batıl inançları bulunduğunu ifade etmektedir. Bu sonuç da tek başına açıklayıcı değildir. Kendilerinin batıl inançları olmadığını düşünürlerken bir alttaki tabloda %43 oranında batıl inançların yaygın olduğu düşünülmektedir. Yani başkalarınınkine batıl ama kendisinininkine 'doğru' yargısında bulunmaktadır. Bunun anlamı, yüksek oranda batıl inançlara sahip olduğudur.

Tablo 26. Batıl inanç sahipliği

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Evet var	48	8,2	8,2
Hayır yok	539	91,8	91,8
Toplam	587	100,0	100,0

Tablo 27. Bolvadinliler arasında batıl inançlar yaygındır

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Tamamen katılıyorum	119	20,3	20,3
Katılıyorum	134	22,8	22,8
Kararsızım	73	12,4	12,4
Kısmen Katılmıyorum	86	14,7	14,7
Kesinlikle katılmıyorum	175	29,8	29,8
Toplam	587	100,0	100,0

Batıl inançlara sahip olup-olmama sorusuna verilen cevapları test edebilmek için, "Bolvadinliler arasında batıl inançlar yaygındır" yargısı oluşturularak katılımcılara yöneltildi. Katılımcıların %23'ü bu yargıya katıldıklarını ve %20'si tamamen katıldığını belirtirken %30'u kesinlikle katılmadığını, %15'i ise kısmen katıldığını ifade etmektedir. Dağılım, katılımcıların %43'ünün Bolvadin batıl inançlar yaygındır görüşüne katıldıklarını göstermektedir. Bu sonuç, sadece %8'lik bir grubun batıl inançlarını vardır cevabıyla uyumlu görülmemektedir.

7. Ekonomik Yapı

Toplumsal yapıyı oluşturan temel kurumlardan biri de ekonomidir. Ekonomi, mallar ve hizmetlerin, üretimi, dağıtımını ve tüketimini örgütleyen toplumsal bir kurumdur (Bozkurt, 2003: 203). İnsanoğlu aile kurumu ile soyunu devam ettirirken, ekonomi ile bizzat kendi varlığını sürdürmektedir (Aydın, 2000: 69). Bununla birlikte ekonomik aktiviteleri toplumsal yaşamdan soyutlamak mümkün değildir. Ekonomik faaliyetlerle diğer toplumsal kurumlar, yani din, siyaset, aile vb. arasında yoğun bir ilişki vardır.

Araştırmanın bu bölümünde Bolvadinlilerin ekonomik yapı özellikleri açıklanmaya çalışılmaktadır. Bu bağlamda araştırmaya katılanlara ekonomik yapıları hakkında çeşitli sorular yöneltildi.

Tablo 28. Şu andaki ekonomik durumunuzdan memnun musunuz?

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Çok memnunum	24	4,1	4,1
Memnunum	360	61,3	61,4
Memnun değilim	145	24,7	24,7
Hiç memnun değilim	57	9,7	9,7
Toplam	586	99,8	100,0
Cevapsız	1	,2	
Genel Toplam	587	100,0	

Araştırmaya katılan Bolvadinlilerin mevcut ekonomik durumlarıyla ilgili memnuniyetleri konusundaki yaklaşımları şöyledir. Katılımcıların %61,4'ü şu andaki ekonomik durumları konusunda "memnun olduklarını", ifade ederken %24,7'si "memnun olmadığını belirtmektedir. Şu anki ekonomik durumlarından "çok memnun" olduğunu belirtenlerin oranı %4,1 iken "hiç memnun olmadığını" belirtenlerin oranı ise %9,7'dir.

Araştırmaya katılanların, Türkiye standartlarına göre ailelerinin ekonomik seviyelerini nasıl değerlendirdiklerine ilişkin soruya verdikleri cevapların dağılımı şöyledir. Katılımcıların %62'si ailelerinin ekonomik durumunu "orta" seviyede görmektedir. Geriye kalanlar ise ailelerinin ekonomik standartlarını %14,7'yle "çok düşük", %13,1'le "alt", %8'le "ortanın üstü", %2'yle "üst" ve %0,2'yle "üstün üstü" seviyelerinde görmektedir.

Tablo 29. Türkiye standartlarına göre ailelerin gelir seviyesi

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Çok düşük	86	14,7	14,7
Alt	77	13,1	13,1
Orta	364	62,0	62,0
Ortanın üstü	47	8,0	8,0
Üst	12	2,0	2,0
Üstün üstü	1	,2	,2
Toplam	587	100,0	100,0

Beklendiği gibi tabloda yığılma ortada toplanmaktadır. Ortanın altı, üstüne göre yüksek oranda fazladır. Bu tür subjektif sınıf algısında objektif sınıf ölçütleri tam geçerli olmamaktadır. Bireylerin sınıflarını tanımlarken servet ve gelir kadar değerlere atıf yaptığı da bilinmektedir. Genel eğilim

insanların kendilerini çok alt sınıfta ve çok üst sınıfta göstermemeleri biçimindedir. Burada da bu değişkenin işlediği söylenebilir.

7.1. Tasarruf ve Alışveriş Yapma Biçimleri

Tasarruf yapabilme ve tasarruf yapma biçimleri, ailelerin ekonomik yapılarıyla doğrudan ilgilidir. Araştırmanın bu kısmında Bolvadinli ailelerin tasarruf yapma biçimleri değerlendirilmektedir.

Tablo 30. Tasarrufları değerlendirme biçimleri

Tasarruf Biçimleri	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Döviz alıyoruz	33	5,6	5,7
Bankaya yatırıyoruz	24	4,1	4,1
Hazine bonusu veya devlet tahvili alıyoruz	3	,5	,5
Finans kurumlarında katılım hesabı açıyoruz	2	,3	,3
Pek tasarruf yapamıyoruz	439	74,8	75,2
Altın alıyoruz	52	8,9	8,9
Hisse senedi alıyoruz	2	,3	,3
Gayrimenkul alıyoruz	20	3,4	3,4
Diğer	9	1,5	1,5
Toplam	584	99,5	100,0
Cevapsız	3	,5	
Toplam	587	100,0	

Araştırmaya katılanların %75,2'si pek tasarruf yapamadıklarını belirtmektedir. Tasarruf yapanların tasarruf yapma biçimleriyle ilgili dağılımları ise şöyledir. Katılımcıların %8,9'u tasarruf aracı olarak altın aldıklarını, %5,7'si dövize yatırım yaptıklarını, %4,1'i bankaya yatırdıklarını, %3,4'ü gayrimenkul aldıklarını, geriye kalanların ise diğer yöntemlerle tasarrufta bulduklarını ifade etmektedir.

Tabloda katılımcıların %75'i tasarruf yapamadığını belirtmektedir. Orta tabaka ekonomik açıdan bir miktar tasarruf yapabilen sınıf olarak tanımlanır. Katılımcıların %62'si kendilerini orta gelir seviyesinde görmelerine rağmen, bunların önemli bir kısmı tasarruf yapamayan gruptadır. Bu çelişki ekonomik kriterle toplumsal kriterin farkını da göstermektedir. İnsanlar genellikle mahrumiyet içinde görülmek istememektedirler.

Tablo 31. Alışverişlerin yapılma biçimleri

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Peşin	284	48,4	48,5
Kredi kartıyla	91	15,5	15,5
Taksitle	32	5,5	5,5
Veresiye	48	8,2	8,2
Duruma göre farklı	131	22,3	22,4
Toplam	586	99,8	100,0
Cevapsız	1	,2	
Genel Toplam	587	100,0	

Araştırmaya katılanlara alışverişlerini nasıl yaptıklarıyla ilgili soruya verilen cevapların oransal dağılımı ise şöyledir. Katılımcıların yarıya yakını (%48,5) alışverişlerini “peşin” yaptıklarını, %15,5’i “kredi kartıyla”, %5,5’i “taksitle” ve %8,2’si ise “veresiye” yaptıklarını ifade etmektedirler. Geriye kalan %22,4’lük bir grup ise “duruma göre farklı” biçimlerde alışveriş yaptıklarını belirtmektedir.

Tabloda %48,5 peşin alışveriş yapmaktadır. Kredi kartı kullanımının %15 olması katılımcıların ağırlıklı olarak düzenli geliri olmayan bir ekonomik yapı içinde yer aldıklarını gösterir. Ayrıca ulusal ve uluslar arası değişim sistemine henüz tam olarak geçmediklerini gösterir.

8. Bolvadin Hakkındaki Düşünceler

Bu bölümde araştırmaya katılan örnek kitleye, doğdukları yerle ilgili algı, tutum ve beklentilerine ilişkin sorular sorularak, Bolvadin hakkındaki düşünceleri ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır.

Tablo 32. Başka bir yerde doğmak ve yaşamak ister miydiniz?

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Asla istemezdim	293	49,9	50,2
Olsa iyi olurdu	98	16,7	16,8
Şartları daha iyi olan bir yerde doğup büyümek isterdim	193	32,9	33,0
Toplam	584	99,5	100,0
Cevapsız	3	,5	
Genel Toplam	587	100,0	

İçine doğulan ve belirli bir zaman yaşanılan mekân, toplumsallaşma sürecine paralel olarak birçok özelliğin kazanıldığı yerdir. Bundan dolayı da bu mekâna çeşitli bağlarla bağlanırsınız. Araştırmada Bolvadinlilere başka bir yerde doğmak ve yaşamak isteyip istemedikleri sorulmuştur. Soruya verilen cevapların dağılımına göre katılımcıların %50'si asla başka bir yerde doğmak istemediğini belirtirken, %33'ü şartları daha iyi olan bir yerde doğup büyümek istediğini ifade etmektedir. Ayrıca %17'si ise başka bir yerde doğup büyümeyi "olsa iyi olurdu" biçiminde değerlendirmektedir. Sonuçlar, katılımcıların yarısının doğdukları mekânlarla sıkı bağları olduğunu göstermektedir.

8.1. Gelenek ve Hemşericiliğin Etkisi

Tablo 33. Bolvadin hakkında ne düşünüyorsunuz?

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Yaşanılabilir bir yer	335	57,1	57,4
Yaşanması oldukça güç bir yer	194	33,0	33,2
Fikrim yok	55	9,4	9,4
Toplam	584	99,5	100,0
Cevapsız	3	,5	
Genel Toplam	587	100,0	

Örnek kitle içerisindeki Bolvadinlilerin, Bolvadin hakkındaki düşüncelerinin yukarıdaki pastaya dağılımı şöyledir. Katılımcıların %58'i Bolvadin'i "yaşanabilir bir yer" olarak görürken, %33'ü "yaşanması oldukça güç bir yer" olarak değerlendirmektedir. Ayrıca %9'luk bir kesim ise konuyla ilgili fikirlerinin olmadığını belirtmektedir.

Tablo 34. Bolvadinliler geleneklerine sahip çıkmaktadırlar.

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Tamamen katılıyorum	319	54,3	54,3
Katılıyorum	194	33,0	33,0
Kararsızım	12	2,0	2,0
Kısmen Katılmıyorum	37	6,3	6,3
Kesinlikle katılmıyorum	25	4,3	4,3
Toplam	587	100,0	100,0

Bolvadin'in geleneksel bir toplum yapısına sahip olduğu yargısı yaygın bir şekilde bilinmektedir. Diğer konularla ilgili sonuçlar da bu yargıyı güçlendirmektedir. Araştırmada katılımcılara bu görüşü denetleyecek tarzda

“Bolvadinliler geleneklerine sahip çıkmaktadırlar” yargısı yöneltildi. Katılımcıların %55’i söz konusu yargıya “tamamen katıldığını”, %33’ü “katıldığını” belirtirken; %4’ü “kesinlikle katılmadığını”, %6’sı ise “kısmen katılmadığını” ifade etmektedir. Ayrıca %2’lik bir kesim ise yargı karşısında “kararsız” kaldıklarını belirtmektedir.

Katılımcıların %88’i geleneklere bağlı olduğunu ifade etmektedirler. Bu kanaat çok yaygın bir muhafazakârlığa işaret etmektedir.

Tablo 35. Televizyon gibi medya araçları Bolvadinlileri değiştirmemektedir.

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Tamamen katılıyorum	106	18,1	18,1
Katılıyorum	146	24,9	25,0
Kararsızım	55	9,4	9,4
Kısmen Katılmıyorum	96	16,4	16,4
Kesinlikle katılmıyorum	182	31,0	31,1
Toplam	585	99,7	100,0
Cevapsız	2	,3	
Genel Toplam	587	100,0	

Araştırmaya katılanların %43’ü televizyon gibi medya araçlarının Bolvadinlileri değiştirmedigine inanırken, %48’i ise değiştirdiğini düşünmektedir. %9’luk bir kesim ise yargı karşısında kararsız olduklarını bildirmektedir. Tablo 34’te muhafazakarlık göstergesi ele alınabilecek hususa ilişkin oransal dağılım ile bu tablodaki oransal dağılım çelişkili bir görünüm arz edebilir. Çünkü %48 oranında medyanın toplumu etkilediği düşünülmese rağmen %88 oranla muhafazakarlık kanaati belirtilmektedir. Bu tür çelişkiler “başkaları değişiyor ama ben değişmiyorum” tarzında düşünceleri yansıtmaktadır.

Tablo 36. Bolvadinliler hemşericiliğe önem verirler.

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Tamamen katılıyorum	257	43,8	43,9
Katılıyorum	212	36,1	36,2
Kararsızım	21	3,6	3,6
Kısmen Katılmıyorum	40	6,8	6,8
Kesinlikle katılmıyorum	56	9,5	9,6
Toplam	586	99,8	100,0
Cevapsız	1	,2	
Genel Toplam	587	100,0	

Bolvadinliler arasındaki ilişkilerin muhafazakâr yapı içerisinde şekillendiği kanaati yaygın bir şekilde bilinmektedir. Bu anlamda hemşericilik, söz konusu kanaati ölçebilecek bir olgudur. Bunu ölçebilmek amacıyla "Bolvadinliler hemşericiliğe önem verirler" yargısı karşısında katılımcıların görüşlerine başvurulmuştur. Bunun sonucunda katılımcıların %80 gibi büyük bir kısmı Bolvadinlilerin hemşericiliğe önem verdiklerini düşünürken, %16'sı söz konusu yargıya katılmadığını belirtmektedir. Bu yüksek oran yerel aidiyetin güçlü ve toplumsal kimliği oluşturan önemli bir bileşen olduğu sonucunu vermektedir. Ayrıca toplumsal yapının cemaatsel karakterini gösterir.

8.2. Kentleşme Algısı

Kentleşme, toplumsal yapının değişimini sağlayan en önemli dinamiklerden biridir. Çünkü kentleşme bir değişim sürecini ifade etmektedir.

Tablo 37. Bolvadin, bulunduğu bölgenin önemli kent merkezlerinden biridir.

	Sayı	Genel (%)	Geçerli (%)
Tamamen katılıyorum	195	33,2	33,2
Katılıyorum	214	36,5	36,5
Kararsızım	24	4,1	4,1
Kısmen Katılmıyorum	51	8,7	8,7
Kesinlikle katılmıyorum	103	17,5	17,5
Toplam	587	100,0	100,0

Araştırmaya katılanların önemli bir kısmı (%69), Bolvadin'i bulunduğu bölgenin önemli kent merkezlerinden biri olarak görmektedir. %27'si ise bu fikre katılmadığını belirtmektedir. %4'lük küçük bir kesim ise yargı karşısında kararsız kalmaktadır. Sonuç, Bolvadinlilerin Bolvadin'i önemli bir kent ve kültür merkezi olarak gördüklerinin göstergesidir. İl merkezine görece uzak olması nedeniyle Bolvadin coğrafi açıdan da merkez özelliği taşımaktadır.

SONUÇ

Toplumsal yapı araştırmaları daha çok büyük kent ve kent dışı alanlarda yoğunlaşmıştır. İdari ve yapısal anlamda kent sayılsalar da, kasaba ve ilçeler hem kent hem kent dışı yapı özelliklerini birlikte taşıyan yerleşimlerdir. Afyonkarahisar'ın Bolvadin ilçesi yapı analizi bulguları da genel olarak modernlik ve gelenekselliğin bir arada gözlendiği, hem denge ve istikrar hem de değişim süreçlerini barındırmaktadır. Ne büyük kentlerdeki hızlı değişim ne de kent dışı alanlardaki görece durağanlık söz konusudur. Bu

nedenle ilçe ölçeğindeki araştırmalar değişim sürecinde örtük kalan toplumsal değişmezleri ve statik yapı içindeki dinamik süreçleri daha net ortaya koyabilmektedir. Bolvadin araştırmasında da bu durumu destekleyen bulgular mevcuttur.

Endüstriyel çağda ortaya çıkan iş ve iş dışı serbest zaman etkinliği konusunda araştırmaya katılanların birinci tercihleri televizyon, ikinci tercihleri ise kitap ve dergi okumaktır. Kitap dergi okuma oranının yüksekliği gerçek durumu yansıtmaktan çok bu tür etkinliklerin değerli bulunmasına yönelik bir sonuç olarak yorumlanmıştır. Okumanın değerli ve saygınlık nedeni sayılması da anlamlıdır. %50'nin üstündeki okuma alışkanlığı da bunu göstermektedir. Sosyo-kültürel faaliyetlerde gerçek yerine değer ikame edilmektedir.

Eğitim bölümünde çocuk yetiştirme yöntemleri açısından katılımcılar ağırlıklı hoşgörülü yaklaşımı, ikinci olarak da disiplini tercih etmektedirler. Burada da hoşgörülü yaklaşımın öne çıkması ilginçtir. Hoşgörü kavramının esnek ve geniş olması bir neden olsa da geleneksel bilgi de zaten hoşgörülü yaklaşımı öne çıkarır. Ama bazen ilgisizlik hoşgörü biçiminde de anlaşılabilir. Bunu nicel bulgularla ölçmek güçlükler de içerir. Katılımcıların %90'a yakını çocukları için yüksek öğretim istemektedir. Bu aşırı yüksek oran yüksek öğretimin mesleki olduğu kadar, kültürel, prestij ve statü aracı olarak görüldüğünü göstermektedir.

Afyonkarahisar orta ölçekte bir kenttir. Bolvadin, Emirdağ, Sandıklı gibi büyük ilçelerde uzaklığa da bağlı olarak yerel aidiyet duygusunun güçlü ve kentliliği aşan bir niteliktedir. Büyük ilçelerde bu durum, hem birbirleriyle hem de il merkeziyle bir rekabet ilişkisine girmelerine neden olmaktadır.

Sorun çözme yöntemlerinde katılımcıların çoğunluğu "kendime göre" seçeneğini tercih etmişlerdir. Sorunu bilgi edinerek çözme yöntemi ikinci ağırlıklı sonuçtur. Çözumsuzlük durumunda ailesel ve dinsel desteğe başvurulması, çatışma süreçlerinde geleneğin işlevini göstermektedir.

Katılımcılar %57.8 oranında gelecek kaygısı taşıdıklarını belirtmektedirler. Kaygı beklenti düzeyiyle ilgili olduğu için bu bulgu görece yüksek beklentilere sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Evlilikler %53,3 oranında görücü usulüyle yapılmaktadır. Bu sonuç da yapının geleneksel niteliğini yansıtan en önemli verilerden biridir. Kente özgü olan "eş ve iş seçiminde aileden bağımsızlaşma" süreci gözlenmemektedir. Bireyler büyük ölçüde aile kararlarına bağlıdırlar. Flört karşısındaki tutumda lehteki cevapların oransal olarak yüksekliği bu sonuçla çelişir gibi görünse de, aslında ikisi birlikte bir geçiş durumunu yansıtmaktadır. Boşanma konusunda ise katılımcıların %37 oranında çevrelerinde boşanmaya tanık oldukları şeklinde bir cevap verdikleri görülmektedir. Bu oran beklenenden ve istatistikî sonuçlardan fazladır. Bunun nedeni boşanmanın çarpıcı bir haber değeri taşıması ve kişilerin

bundan haberdar olmalarıdır. Yani doğal ve olağan bir işlem olarak görülmemektedir.

Karar süreçlerine bakıldığında, kolektif karar mekanizmalarının yaygın olduğu sonucu çıkmaktadır. Bu sonuç da diğer yapıyla ilgili diğer bulguları desteklemektedir.

Siyasi eğilim sonuçlarına göre katılımcıların %41,7'si kendilerini merkez sağda %2,2'si merkez solda görmektedirler. %41,9'u ise hiçbir yer seçeneğini işaretlemişlerdir. En yüksek değer "hiçbir yer" olması siyasete ilgisizlik ve siyasi katılım düzeyinin düşüklüğünden çok siyasi görüşünü saklama gereğinden kaynaklanmaktadır. Seçim sonuçlarının da gösterdiği gibi, sağ partilerin Türkiye genelinden yüksek oy aldığı araştırma alanında sol seçmenlerin kendilerini gizleme gereği duymaları merkez sol tercihin düşük çıkma nedenidir. Siyasi tanımlamada, milliyetçi, dindar, muhafazakâr seçenekleri toplamda %78'e yakın bir oran oluşturmaktadır. Bu tanımlamaların birbirleri içine salınımları olduğu düşünülürse siyasal yapının yekpare niteliği ortaya çıkmaktadır. Bu kavramların çok esnek ve geniş bir kullanımları olması da bu yığılmanın nedenlerinden biridir. Mesela yerel aidiyet duygusu da milliyetçilik biçiminde anlaşılabilir. Milliyetçilik tek başına sorulduğunda milliyetçiyim diyenlerin oranının %88 çıkması da bu açıklamayı desteklemektedir.

Devlet algısında, devletin güvenlik, özgürlük, refah ve kutsallık imgelerinin birbirine yakın değerlerle seçilmesi, devletin kuşatıcı, kapsayıcı; geleneksel ve modern pek çok işlevinin birlikte anlaşıldığını göstermektedir.

Batıl inançlar konusunda da ilginç bir sonuç gözlenmektedir. Kendisinin batıl inançları olmadığını söyleyenlerin oranı %91,8 iken, başkalarının batıl inançları olduğunu söyleyenlerin oranı %43'tür. Çelişki gibi görünen bu durum aslında batıl inançların yaygın olduğunu göstermektedir.

Ekonomik açıdan katılımcılar %65 oranında durumlarından memnun olduklarını belirtmişlerdir. Yüksek ekonomik memnuniyet oranı kendini olduğundan iyi gösterme eğilimiyle de ilgilidir. Burada da değerler ekonomik duruma ilişkin nesnel veriyi aşmaktadır. Ailenin gelir düzeyi cevapları ile ekonomik memnuniyet cevapları birbirini desteklemektedir.

Katılımcılar, Bolvadin'de yaşamakla ilgili düşüncelerinde de çoğunlukla memnuniyet duygusu içinde olduklarını belirtmişlerdir. Yine katılımcılar, Bolvadin'i %69 oranında önemli kent merkezlerinden biri olarak görmektedirler. Burada da merkez olma ile merkez olma temennisi birlikte yorumlanmaktadır.

Araştırma Bolvadin'in tekparçalı bir toplumsal, siyasal ve kültürel yapısı olduğunu ortaya koymaktadır. Teorik açıdan, kentsel bir sosyolojik yapıda daha çok farklılaşma, çeşitlilik ve parçalılık beklenir. Toplumsal yapı araştırmalarında genellikle ihmal edilen küçük ölçekli kent örneklerinden biri olan Bolvadin, geleneksel düşünüş, davranış ve tutumların sürdürüldüğü ama modernliğe ve değişmeye açık yönleri de olan; bu açıdan her iki

durumu da uzlaştırmaya çalışan ve aralarında geçişlilikler barındıran bir kenttir. Türkiye kentleşmesinin yaygın bir özelliği olan kentleşme-kentlileşme farkı Bolvadin’de de gözlenmektedir. Beklenildiği gibi kentlileşme kentleşmenin gerisindedir.

KAYNAKLAR

- AKYÜZ, Hüseyin. (1991), *Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram ve Alanları Üzerine Bir Araştırma*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- AYDIN, Mustafa. (2000), *Kurumlar Sosyolojisi*, 2. Baskı, Ankara: Vadi Yayınları.
- BAYAR, Muharrem. (2004), *Bolvadin Tarihi*, Cilt: 2, Bilge Yayıncılık, İstanbul.
- BAYAR, Muharrem. (2005), *Kadim Kent Bolvadin*, Bilge Yayıncılık, İstanbul.
- BOTTOMORE, Tom. (1987), *Siyaset Sosyolojisi*, (Çev.) Erol Mutlu, Teori Yayınları, Ankara.
- BOZKURT, Veysel. (2003), “Ekonomi ve Toplum”, *Sosyolojiye Giriş*, İhsan Sezal, 2. Baskı, Martı Kitap ve Yayınevi.
- DUVERGER, Maurice. (1998), *Siyaset Sosyolojisi*, (Çev.) Şirin Tekeli, Varlık Yayınları, İstanbul.
- ERKAL, Mustafa E. (1993), *Sosyoloji*, 5. Baskı, Der Yayınları, İstanbul.
- FICHTER, Joseph. (2002), *Sosyoloji Nedir*, (Çev.) Nilgün Çelebi, Anı Yayıncılık, Ankara.
- KARAKAŞ, Mehmet. (2003), *Türk Polisinin Mesleki Profili*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayını, Afyonkarahisar.
- KONGAR, Emre. (1970), “Türkiye’de Aile: Yapısı, Evrimi ve Bürokratik Örgütlerle İlişkileri”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 2.
- MARSHALL, Gordon. (1999), *Sosyoloji Sözlüğü*, (Çev.) Osman Akınhay, Derya Kömürcü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- ÖZYURT, Ahmet. (2001), *Afyon 2001 Yılı*, Mina Ajans, Ankara.
- SAYIN, Önal. (1990), *Aile Sosyolojisi*, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- SEZEN, Yümnü. (1988), *Sosyoloji Açısından Din*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul.
- SMİTH, Philip. (2005), *Kültürel Kuram*, (Çev.) Selime Güzelsarı, İbrahim Gündoğdu, Babil Yayınları, İstanbul.
- TURHAN, Mümtaz. (1969), *Kültür Değişmeleri*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- WACH, Joachim. (1990), *Din Sosyolojisi*, (Çev.) Ünver Günay, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri.